

Styrdokument

RIKTLINJER FÖR PLACERING AV PENSIONSMEDEL

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande
Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera
Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar
Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar
Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund	4
2	Syfte	4
3	Målsättning	4
3.1	Avkastning	4
3.2	Övergripande riskbegränsning	4
4	Placeringsregler	5
4.1	Tillåtna tillgångsslag	5
4.2	Fördelning mellan tillgångsslag	5
4.3	Utvärdering av portföljen	5
5	Placeringsrestriktioner	6
5.1	Tillåtna instrument – räntebärande värdepapper	6
5.2	Tillåtna instrument – aktierelaterade tillgångar	6
5.3	Begränsning av tillgångar per emittent	6
5.4	Tillåtna instrument – alternativa placeringar	7
6	Regler för förvaltning	7
6.1	Motparter	7
6.2	Förvar	7
6.3	Valutarisk	7
6.4	Belåning	8
6.5	Extern förvaltare	8
7	Etik och hållbarhet	8
8	Rapportering	9
9	Intern kontroll	9
9.1	Syfte	9
9.2	Förvaltning i egen regi	9
9.3	Förvaltning i extern regi	10
10	Ansvarsfördelning	10
10.1	Kommunfullmäktige	10
10.2	Kommunstyrelsen	10
10.3	Ekonomichef	10

1 Bakgrund

Kommunen har ett långsiktigt åtagande för utbetalning av pensioner och har avsatt medel för detta ändamål. Pensionskapitalförvaltningen syftar primärt till att säkerställa utbetalningarna hänförliga till pensionsskulden i ansvarsförbindelsen, vilket avser kommunens pensionsåtagande som byggts upp innan 1998.

Ett långsiktigt perspektiv som står i överensstämmande med åtagandets tidshorisont ska eftersträvas i förvaltningen. Uttag från pensionsmedelsportföljen beräknas ske när ett kapital har byggts upp motsvarande 120 procent av värdet på pensionsskulden i ansvarsförbindelsen. Givet en värdetillväxt enligt aktuell målsättning och löpande amortering av skulden genom pensionsutbetalningar beräknas uttag påbörjas runt år 2040.

2 Syfte

Syftet med detta styrdokument är att ange riktlinjer för förvaltningen av pensionsportföljen.

I riktlinjerna anges bland annat:

- I vilka tillgångar och med vilka limiter portföljens medel får placeras
- Hur ansvaret för förvaltningen fördelas
- Hur förvaltningen och dess resultat ska rapporteras

3 Målsättning

3.1 Avkastning

Målsättningen är att den långsiktiga avkastningen på pensionsportföljen ska uppgå till minst Konsumentprisindex, KPI, plus fyra (4) procentenheter per år, över en rullande tioårsperiod.

3.2 Övergripande riskbegränsning

I syfte att minska förlusterna vid kraftiga börsfall ska andelen aktier i kapitalförvaltningen styras dynamiskt. Andelen aktier ska justeras så att portföljen som mest kan tappa 20 procent i värde i förhållande till sitt högsta värde de senaste 24 månaderna (beräknat som värdet den sista dagen varje månad).

4 Placeringsregler

4.1 Tillåtna tillgångsslag

Pensionsportföljens tillgångar får placeras i följande tillgångsslag:

- Räntebärande värdepapper
- Aktierelaterade tillgångar
- Alternativa tillgångar

4.2 Fördelning mellan tillgångsslag

Fördelningen mellan olika tillgångsslag styrs i första hand av en dynamisk allokeringmodell (fördelningsmodell) med ett fastställt säkerhetsgolv. Säkerhetsgolvet anger hur mycket portföljen får falla i värde jämfört med dess högsta värde de senaste 24 månaderna. Säkerhetsgolvet är satt till 80 procent, vilket innebär att portföljens värde som mest får falla med 20 procent jämfört med det högsta värdet de senaste 24 månaderna. Utifrån säkerhetsgolvet på 80procent och ett antal andra parametrar såsom rådande ränteläge och volatilitet på aktiemarknaden ger modellen en tillåten fördelning mellan aktie- och ränterisk i portföljen.

I tabellen nedan anges limiter för fördelningen mellan olika tillgångsslag. Den normala andelen aktier på 70 procent återspeglar andelen aktier vid full riskmarginal (20 procent). Med riskmarginal avses i detta sammanhang avståndet till säkerhetsgolvet. Under perioder då riskmarginalen väsentligt understiger 20 procent kommer också andelen aktier i portföljen väsentligen understiga 70 procent.

Tabell 1: Tillgångsslag samt portföljens limiter i procent.

Allokering tillgångsslag	Min	Normal	Max
Räntebärande värdepapper	10%	30%	100%
Aktier	0%	70%	90%
- Varav svenska aktier	0%	25%	50%
- Varav utländska aktier	50%	75%	100%
Alternativa investeringar	0%	0%	10%
Likvida medel	0%	0%	10%

4.3 Utvärdering av portföljen

Vid utvärdering av portföljens avkastning ska denna jämföras med en indexsammansättning med motsvarande nedsidesrisk. Med nedsidesrisk avses portföljens maximala nedgång från högsta till lägsta portföljvärde givet aktuell tidsperiod.

Portföljens olika tillgångsslag ska även jämföras med relevant jämförelseindex såsom:

- 50% OMRX Bond, 50% OMRX T-Bill för räntebärande tillgångar
- SIX Portfolio Return för svenska aktier
- Morningstar Global Target Market Exposure NR SEK för utländska aktier

5 Placeringsrestriktioner

5.1 Tillåtna instrument - räntebärande värdepapper

Med räntebärande värdepapper avses obligationer och certifikat samt fonder med innehav i denna typ av värdepapper.

Ränterisk

Ränterisk innebär att marknadsvärdet på räntebärande värdepapper faller när det allmänna ränteläget stiger, och omvänt. Ränterisken mäter portföljens exponering mot förändringar i marknadsräntan. Ränterisken hanteras genom begränsning och/eller bevakning av portföljens aggregerade löptid och får inte överstiga 5 år

Kreditrisk

Kreditrisk definieras som risken för att en fordran inte betalas på utsatt tid och/eller med det belopp som fordran utgör. För att hantera denna risk ska placeringarna fördelas mellan olika emittenter (utgivare).

För att hantera kreditrisken på ett effektivt sätt ska ränteplaceringar i första hand göras genom placering i fonder. Dessa ska bestå av räntebärande papper med god kreditvärdighet och riskspridning. Med god kreditvärdighet menas i detta avseende ett genomsnittligt kreditbetyg för placeringsportföljen på minst "Investment Grade" enligt etablerat kreditvärderingsinstitut såsom Standard and Poor's eller Moody's.

5.2 Tillåtna instrument - aktierelaterade tillgångar

Placeringar får ske i följande instrument och med nedan angivna begränsningar.

- Placeringar får ske i aktier vilka är upptagna till handel på auktoriserad börs eller reglerad marknad, eller som förväntas noteras på sådan börs inom kort och som står under tillsyn av Finansinspektionen eller motsvarande organ inom EU, EES eller i Schweiz.
- Placeringar ska göras med god spridning mellan företag, branscher och geografiska områden.
- Handel får endast förekomma i aktier med tillfredsställande likviditet.
- Placeringar i aktier får ske genom förvärv av andelar i fonder under förutsättning att fondens placeringsinriktning i allt väsentligt överensstämmer med reglerna i detta styrdokument. Fonderna ska stå under tillsyn av myndighet i EU-land, EES-land eller Schweiz.

5.3 Begränsning av tillgångar per emittent

Tillgångar som hänförs till enskild emittent (utgivare), eller emittenter inom samma koncern, får uppgå till högst tio procent av de totala tillgångarna inom tillgångsslagen räntebärande och aktier. Undantag från denna begränsning görs för placeringar i värdepapper utgivna av, eller garanterade av, svenska staten. Undantag från denna begränsning görs även för placeringar i värdepapper utgivna av Kommuninvest.

5.4 Tillåtna instrument - alternativa placeringar

Med syftet att minska den totala risken (volatiliteten) i portföljen kan man kombinera traditionella tillgångsslag (aktier och ränta) med s.k. alternativa placeringar. Alternativa placeringar har låg korrelation till traditionella tillgångsslag, d v s uppvisar ett annat avkastningsmönster, vilket är positivt för den totala portföljen.

Exempel på alternativa placeringar är hedgefonder, onoterade aktier (s.k. Private Equity), råvaror, valutor och realtillgångar (ex skog, mark, produktionsanläggningar).

Godkända instrument inom tillgångsslaget alternativa placeringar är:

- Hedgefonder med god likviditet (Ingen enskild hedgefond får utgöra en större andel än 5 procent av den totala portföljen.)
- Private Equityfonder med god likviditet
- Råvarufonder med god likviditet

God likviditet betyder att produkten normalt ska ha åtminstone månatlig handel.

6 Regler för förvaltning

6.1 Motparter

Godkända motparter vid transaktioner med portföljens tillgångar är värdepappersinstitut som har Finansinspektionens tillstånd för handel med finansiella instrument för annans räkning i eget namn, enligt lagen om värdepappersmarknaden 2 kap 1 § (2007:528).

Vid investering i fonder gäller att fondbolag ska ha tillstånd från Finansinspektionen, eller motsvarande myndighet inom EU, EES eller Schweiz.

6.2 Förvar

Pensionsportföljens tillgångar ska förvaras hos värdepappersinstitut med Finansinspektionens tillstånd att ta emot värdepapper för förvaring, enligt lagen om värdepappersmarknaden (2007:528).

6.3 Valutarisk

Valutarisken anger portföljens känslighet för förändringar i den svenska kronans värde kontra utländska valutor. Utgångspunkten vid förvaltning av kommunens portfölj är att begränsa valutarisken.

Följande gäller i respektive tillgångsslag:

- Räntebärande värdepapper ska valutasäkras då valutarisken i annat fall skulle bli den dominerande risken i placeringen.
- Aktieplaceringar valutasäkras normalt sett inte då valutarisken ingår som en mindre del i den totala risken i placeringar i aktier på utländska marknader.

6.4 Belåning

Tillgångarna i det förvaltade kapitalet får inte belånas. Räntor och utdelningar eller motsvarande avkastning på fondens tillgångar ska återinvesteras.

6.5 Extern förvaltare

Pensionsportföljen kan förvaltas internt eller externt.

Extern förvaltares behörighet

Förvaltaren ska:

- ha finansinspektionens tillstånd för förvaltning av någon annans finansiella instrument enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, eller
- vara ett institut i annat EU-land, EES eller Schweiz, som har tillstånd motsvarande det som anges ovan och som står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ, eller
- vara investeringsrådgivare som inför varje investeringsbeslut inhämtar kommunens godkännande.

Vid beslut att anlita extern förvaltare/investeringsrådgivare av hela eller delar av pensionsportföljens tillgångar ska sådant uppdrag grundas på skriftligt avtal där förvaltaren bl.a. åtar sig att följa de riktlinjer som anges i detta styrdokument.

7 Etik och hållbarhet

För samtliga av kommunens placeringar gäller att förvaltningen ska ske med etisk hänsyn – för en ekonomisk, ekologisk och social långsiktig hållbar kommun – ur ett globalt perspektiv.

Kommunen har som krav att de företag och organisationer i vilka kapital investeras följer de internationella normer för mänskliga rättigheter, arbete och miljö, vilka finns formulerade i FN-konventioner och traktater som humanitär rätt, folkrätt och miljölagstiftning.

Placeringar medges ej i företag vars omsättning till mer än 5 procent kommer från produktion eller försäljning av vapen, kärnvapen, klusterbomber, personminor, kemiska eller biologiska vapen, pornografi, kommersiell spelverksamhet eller tobaks- och alkoholvaror. Vidare medges inte placeringar i företag vars omsättning till mer än 5 procent kommer från utvinning av fossila bränslen. Placeringar ska även på motsvarande sätt undvikas i företag som på annat sätt är inblandade i framställningen av fossila bränslen genom till exempel produktion och prospektering. Branschstandard för merparten av fondbolagen avseende kontroversiella verksamheter är att ange en gräns på 5%. Detta för att säkerställa exkluderingskrav gentemot investerare. I praktiken innebär dock en gräns på 5% att fondförvaltare aktivt undviker företag med produktion eller försäljning från kontroversiella verksamheter enligt ovan.

För att vidga hållbarhetsperspektivet i förvaltningen bör kommunen även använda sig av så kallat positivt urval som innebär att placeraren aktivt väljer in innehav i stället för att välja bort. Kommunen ska sträva efter att göra placeringar i bolag som bidrar till att lösa klimatutmaningarna eller som främjar omställningen till ett hållbart samhälle. Dessa

investeringar kan göras inom ramen för riktlinjerna ovan men i de fall det rör sig om investeringar i påverkansfonder tillåts placeringarna avvika från dessa. Detta förutsätter dock att fonden är en uttalad påverkansfond som placerar i lösnings- eller omställningsbolag efter en tydlig investeringsprocess med regelbunden uppföljning. Med påverkansfond (impactfond) menas en fond som investerar med tydlig avsikt att skapa sociala och miljömässiga effekter tillsammans med ekonomisk avkastning.

Vid anlitan­de av extern förvalt­are så ansvarar denne för att de hållbara riktlinjerna efterlevs i förvaltningen. Förvaltaren ska årligen redovisa kommunens placeringar med utgångspunkt i etik och hållbarhet.

8 Rapportering

Ekonomichefen ansvarar för rapporter som minst innehåller nedanstående uppgifter:

- Tillgångarnas marknadsvärde, totalt och per instrument.
- Pensionsportföljens avkastning från årets början. Avkastning ska redovisas i absoluta tal och jämfört med referensportföljen.
- Genomsnittlig räntebindningstid (duration) för räntebärande värdepapper
- Eventuella avvikelser från placeringsreglerna i dessa riktlinjer inklusive etiska regler, avvikelsernas orsak samt vidtagna åtgärder
- Eventuella rapporter om onormala händelser i placeringsverksamheten, händelsens orsak samt vidtagna åtgärder
- Större förändringar i innehavet

Ovanstående ska rapporteras till kommunstyrelsen tertialvis.

9 Intern kontroll

9.1 Syfte

Den interna kontrollen ska säkerställa att kapitalförvaltningen sker inom ramen för fastställda riktlinjer samt förebygga avsiktliga eller oavsiktliga fel i de administrativa rutinerna.

9.2 Förvaltning i egen regi

Placeringar och administration ska utföras av olika personer inom förvaltningen.

Skriftligt beslutsunderlag ska upprättas för alla placeringar och andra affärer inför varje avslut.

Dokumentation av alla affärshändelser ska sparas som räkenskapsmaterial och som underlag till rapporteringen av delegationsbeslut.

Alla personer i förvaltningen som deltar i arbetet med pensionsportföljs-förvaltningen ska omedelbart rapportera onormala händelser inom placeringsverksamheten till kommunchef.

9.3 Förvaltning i extern regi

Vid avtal med extern förvaltare ska det säkerställas att den interna kontrollen i extern förvaltning uppfyller minst samma krav som dessa riktlinjer ställer vid förvaltning i kommunens regi.

Ekonomifunktionen ska löpande stämma av bokförda affärer och redovisade innehav av värdepapper mot avräkningsnotor från den externa förvaltaren.

Varje månad ska ekonomifunktionen följa upp att den externa förvaltningen följer de placeringsregler som anges i förvaltningsavtalet.

10 Ansvarsfördelning

10.1 Kommunfullmäktige

Det är kommunfullmäktige som har det yttersta ansvaret för förvaltningen av pensionsportföljen och ska fastställa föreskrifter för förvaltningen, i enlighet med kommunallagen.

10.2 Kommunstyrelsen

Det är kommunstyrelsens ansvar att:

- Besluta om eventuell extern förvaltning av hela, eller delar av, pensionsportföljen.
- Följa pensionsportföljens utveckling i enlighet med detta styrdokument
- Vid behov föreslå uppdatering av dessa riktlinjer

10.3 Ekonomichef

Det är ekonomichefens ansvar att operativt ansvara för förvaltningen av pensionsmedel. Det omfattar ansvar för att:

- Angivna riktlinjer efterlevs, samt att finansiella avtal och transaktioner sker inom angivna ramar.
- Vid behov initiera och utarbeta förslag till uppdatering av riktlinjerna.
- Företräda kommunen gentemot externa motparter.
- Vid behov genomföra upphandling och utvärdering av extern förvaltare och/eller investeringsrådgivare.
- Tertialvis rapportera till kommunstyrelsen.
- I övrigt rapportera omständigheter som påverkar förvaltningen av pensionsportföljen till kommunstyrelsen.